

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

veřejná ochránkyně práv

Příloha č. j. KVOP-23152/2019/S

Připomínky veřejné ochránkyně práv

k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

(č. j. předkladatele 28/2018-LO-SP)

OBECNÉ PŘIPOMÍNKY

Zákonná povinnost zveřejňovat soudní rozhodnutí

V rámci mého šetření sp. zn. 4292/2015/VOP/JHO¹ týkajícího se zveřejňování soudních rozhodnutí ve veřejně přístupné online databázi mi ministr spravedlnosti JUDr. Jan Kněžínek, Ph.D., na počátku roku 2019 přislíbil, že při změně zákona o soudech a soudcích předložené na jaře tohoto roku **zavede zákonnou povinnost soudů zveřejňovat svá rozhodnutí.**² Předložený návrh však uvedenou povinnost neobsahuje (zveřejňování se vůbec nevěnuje).

Zavedení zákonné povinnosti soudů zveřejňovat rozhodnutí považuji za důležitý krok, jak docílit dostatečného naplnění databáze zveřejňovaných soudních rozhodnutí a tím zajistit **přístup odborné a laické veřejnosti k judikatuře jako jeden z předpokladů pro naplnění práva na spravedlivý proces.** Z toho důvodu jsem požadavek na zákonné zakotvení povinnosti soudů zveřejňovat rozhodnutí uvedla ve Výroční zprávě o činnosti ochránce za rok 2018 jako jedno ze svých legislativních doporučení pro Poslaneckou sněmovnu.

V současnosti je tato povinnost upravena pouze instrukcí ministerstva³. Jak však praxe ukazuje, jde o řešení nedostatečné. Soudy svá rozhodnutí zveřejňují pouze výjimečně a bez uzákonění povinnosti ministerstvo nemá účinné prostředky, jak je ke zveřejňování rozhodnutí přimět.

Navrhuji do návrhu zákona vložit nové ustanovení zakládající zákonnou povinnost soudů zveřejňovat svá rozhodnutí.

Tato připomínka je zásadní.

---

¹ Zpráva i závěrečné stanovisko ze šetření jsou přístupné v Evidenci stanovisek ochránce, dostupné na: <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search>.

² Dopis ministra spravedlnosti ze dne 9. ledna 2019, č. j. MSP-599/2018-OOJ-SO/11.

³ Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 20/2002-SM kterou se upravuje postup při evidenci a zařazování rozhodnutí okresních, krajských a vrchních soudů do systému elektronické evidence soudní judikatury.

Úprava postavení juniorních a seniorních asistentů

Ačkoli důvodová zpráva předpokládá zavedení pozic juniorních a seniorních asistentů, jejichž pozice se má lišit nejen náplní práce, ale také svým působením na soudu, předložený návrh takovou úpravu neobsahuje. Domnívám se, že výslovné vymezení změn v postavení asistenta před a po úspěšném složení justiční zkoušky by motivovalo ke zvyšování jejich odbornosti. Pozice seniorního asistenta přitom může hrát významnou roli pro překlenutí období, kdy justičnímu kandidátovi skončí pracovní poměr na dobu určitou a běží pětileté období, v němž se může hlásit do výběrových řízení na soudce. Do intenzivní odborné přípravy justičního kandidáta přímo zaměřené na výkon funkce soudce již justice investovala nemalé úsilí i prostředky a jeví se jako efektivní, aby takto profilovaný profesionál v daném období neopouštěl rezort justice. Zamýšlená bližší specifikace pozice seniorního asistenta by přispěla i k jeho motivaci v justici zůstat a získanou odbornost a zkušenosti tam využít.

Navrhuji do předkládané novely zákona vložit ustanovení upravující postavení juniorního a seniorního asistenta.

Tato připomínka je zásadní.

KONKRÉTNÍ PŘIPOMÍNKY

1. K čl. I, bodu 45 (§ 85a)

Vítám úpravu vedlejší činnosti soudců a povinnost soudců oznamovat předsedovi soudu svou výdělečnou činnost. Považuji to za důležité, zejména pokud jde o přednáškovou či publikační činnost. V zájmu transparentnosti a posílení důvěry v nestrannost rozhodování navrhuji, aby zákon výslovně uvedl, že formuláře s oznámením vedlejší činnosti soudců jsou veřejně přístupné. Obdobně jako je tomu v případě rozvrhu práce (§ 41 odst. 3 zákona o soudech a soudcích), i tato oznámení by měla být podle mého názoru zveřejněna na webových stránkách soudů.

V § 85a proto navrhuji doplnit za poslední větu, následující text: „Oznámení jsou veřejně přístupná, každý má právo do nich nahlížet a činit si z nich výpisy nebo opisy.“

Tato připomínka je zásadní.

2. K čl. I, bodu 52 (§ 110 odst. 3 v návaznosti na § 111 odst. 1)

Návrh zákona v § 110 odst. 3 zavádí, že se do doby právní praxe k vykonání odborné justiční zkoušky započítává doba výkonu funkce asistenta veřejné ochránkyně práv. Následně v § 111 odst. 1 návrh zákona uvádí, že Ministerstvo spravedlnosti umožní za stejných podmínek jako asistentovi soudce vykonat odbornou justiční zkoušku asistentovi veřejného ochránce práv.

Navrženou právní úpravu nezpochybňuji. Považuji však za žádoucí sjednotit použitý termín pro „veřejného ochránce práv“. V obou případech návrh zákona používá uvedený termín v institucionálním pojetí, nikoliv pro označení mé osoby. Navrhuji proto používat jednotný výraz „veřejný ochránce práv“ jako označení pro instituci.

Aktuální (účinné) právní předpisy ostatně pracují výhradě s termínem „veřejný ochránce práv“ [viz např. § 53 odst. 1 písm. k) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších

předpisů, § 128 odst. 1 písm. h) zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů nebo § 6 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů].

Navrhuji proto v § 110 odst. 3 věta první vypustit slova „veřejné ochránkyně“ a nahradit je slovy „veřejného ochránce“.

Tato připomínka je zásadní.

3. K čl. I, bodu 52 (§ 111)

Jsem přesvědčena, že není nutné omezovat možnost vykonat odbornou justiční zkoušku na taxativně vyjmenované pozice. Plně postačující se mi jeví splnění podmínek pro podání přihlášky ve smyslu § 110 odst. 2 a 3 nově navrhované úpravy. Pokud zájemce o vykonání odborné justiční zkoušky splní podmínky pro podání žádosti, tj. výkon relevantní právní praxe po dobu 3 let, není nutné, aby **v době podání přihlášky** zastával vyjmenované pozice, neboť takováto podmínka může (patrně nezamýšleně) vylučovat určitou část uchazečů.

Navrhuji proto znění § 111 nahradit formulací: „Ministerstvo za stejných podmínek umožní vykonat odbornou justiční zkoušku žadateli, který splnil podmínky podání žádosti ve smyslu předchozího ustanovení.“

Tato připomínka je zásadní.

4. K čl. I, bodu 52 (§ 116 odst. 1 a § 60)

Domnívám se, že zavedení dalšího ověření odborných znalostí formou testu aplikace práva je nadbytečné a demotivující. Jedná se o uchazeče, který odbornost musel prokázat složením justiční či jiné jí na roveň postavené profesní zkoušky, v případě justičního kandidáta byla jeho odbornost prověřena písemným testem a ústním pohovorem před komisí a byla předmětem hodnocení kandidáta předsedou krajského soudu. V případě uchazeče z jiného než justičního prostředí odbornost prověřila profesní zkouška a požadavek mnohaleté praxe. Za tohoto stavu považuji za dostatečné, aby odbornost uchazeče znovu ověřili členové komise v rámci pohovoru při ústní části výběrového řízení na funkci soudce. **Písemný test** považuji za daných okolností za **nadbytečný**.

Osobně jsem přesvědčena, že psychotesty by měly být z procesu výběru soudců vypuštěny. Zkušenosti s jejich využíváním jsou v našich podmínkách spíše negativní, na což předsedové soudů poukazovali v rámci jednání při přípravě novely zákona.

Pokud převáží názor, že **psychologické vyšetření** v rámci výběrového řízení je nezbytné zachovat, je nutné v právní úpravě zakotvit, aby se nejednalo o eliminační část řízení, ale pouze o součást podkladů při výběru. Výsledek psychologického vyšetření by neměl vést k vyřazení kandidáta z výběrového řízení. Psychologické vyšetření by mělo vést pouze ke „zjištění“ osobnostních předpokladů pro výkon funkce soudce, které bude podkladem pro komplexní posouzení soudce ve výběrovém řízení. Současně považuji za vhodné, aby se psycholog zúčastnil výběrového řízení jako přísedící. V prováděcí vyhlášce je nezbytné zajistit, aby mohl být jedním z podkladů výběrového řízení i výsledek psychologického vyšetření „nedoporučuje se“.

Návrh zavádí posuzování ověření **osobnostních předpokladů** pro výkon funkce soudce, které je podle navrhovaného znění součástí psychologického vyšetření. Není ovšem zřejmé,

o jaké osobnostní předpoklady jde. V § 60 zákona se mezi předpoklady pro funkci soudce uvádí požadavek na „morální vlastnosti“, které dávají záruku, že uchazeč bude funkci soudce řádně zastávat. Není však jasné, jestli termín použitý v § 60 (morální vlastnosti poskytující záruku řádného zastávání funkce) je totožný s kritériem osobnostních předpokladů, jak jej zavádí § 116.

Zpráva skupiny GRECO⁴ obsahuje požadavek na podrobnější úpravu výběru a kariérního postupu soudců a předsedů soudů za účelem nastavení jednotných a transparentních postupů a zajištění rozhodování na základě přesně stanovených, objektivních a jednotných kritérií, zejména schopností a předpokladů uchazečů⁵. Při definování těchto osobnostních předpokladů a schopností pro výkon funkce soudce lze vycházet například z Memoranda o výběru kandidátů na soudce Nejvyššího správního soudu,⁶ jež za klíčové vlastnosti případného kandidáta na funkci soudce považuje kupříkladu osobnostní kvality a charakter (morální integrita, objektivita, odvaha, dobrý úsudek, pokora, rozhodnost, schopnost a ochota učit se a dále se profesně rozvíjet); intelektuální kapacita (obecná právní erudice, schopnost rychle vstřebávat a analyzovat informace, samostatné myšlení); autorita a komunikační schopnosti; efektivita práce, atd.

Zvažovala jsem, zda by některé z předpokladů a vlastností soudce neměly být uvedeny přímo v zákoně (v § 60). Doporučuji, aby byly uvedeny alespoň v prováděcí vyhlášce.

Navrhuji v § 116 odst. 1 věta druhý vypustit slova „písemné a“. Současně navrhuji v § 116 odst. 2 nahradit slovo „ověření“ slovem „zjištění“.

Tato připomínka je zásadní.

5. K čl. I, bodu 52 (§ 116 odst. 3)

Odborné a morální předpoklady by měly být kritériem také u členů výběrové komise, protože jejich vlastní osobnostní kvality budou zárukou dobrého výběru soudců.

V § 116 odst. 3 (chybně označený jako odst. 2) věta první, navrhuji za slova „Výběrová komise má 5 členů a skládá se ze soudců a odborníků z rezortu justice“ doplnit „, kteří mají odborné a morální předpoklady pro nestranný výkon funkce člena komise“.

Tato připomínka je zásadní.

Brno 20. května 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

---

⁴ Zpráva o plnění doporučení České republiky „Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům“ Přijatá Skupinou GRECO na jejím 80. plenárním shromáždění (Štrasburk, 18. června – 22. června 2018) <https://rm.coe.int/ctvrte-hodnotici-kolo-prevence-korupce-vuci-poslancum-soudcum-a-statni/1680934ad6> v anglickém jazyce <https://rm.coe.int/grecorc4-2018-5-final-eng-czechrep/1680933cd3>

⁵ V doporučení č. 34 Zprávy GRECO je termín „...notable merit“ podle mého názoru přeložen nepřesně, proto bych místo zvoleného termínu „zejména zásluh“ považovala za adekvátní překlad „zejména schopností a předpokladů“.

⁶ Memorandum o výběru kandidátů na soudce Nejvyššího správního soudu: <http://www.nssoud.cz/Memorandum-o-vyberu-kandidatu-na-soudce-pro-Nejvyssi-spravni-soud-zverejneni-pravidel/art/875?menu=382>